

Ako dopadli jesenné plodiny

Vyplyva to z monitoringu jesenných prác, ktoré pravidelne robí Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora /SPPK/ v spolupráci so svojimi 38 regionálnymi komorami.

Na podiel pestovania jednotlivých plodín majú vplyv viaceré činitele. Ide predovšetkým o ekonomickú efektívnosť pestovania konkrétnych plodín, potreby živočíšnej výroby a spracovateľského priemyslu, agroklimatické podmienky pestovania jednotlivých druhov plodín, ale aj záujmy štátu, predovšetkým v súvislosti s diverzifikáciou poľnohospodárskej výroby a ochranou pôdy a krajiny. Tento aspekt zohráva veľmi dôležitú úlohu v rámci prípravy Strategického plánu k budúcej Spoločnej poľnohospodárskej politike po roku 2020.

Vplyv na úrodu - počasie

Už niekoľko rokov po sebe sme svedkami, ako počasie a jeho extrémne výkyvy negatívne vplyvajú na pestované plodiny. V apríli až júni 2019 sa opäť po roku zopakovalo extrémne teplé počasie. V lete úrodu ničili búrky s privalovými dažďami, ktoré spôsobili škody na plodinách, odnos pôdy a v niektorých prípadoch aj škody na majetku. Výrazné škody spôsobili aj hraboše a premnožená poľovná zver. Pre pretrvávajúci tlak škodlivých činiteľov na poľnohospodársku výrobu urobila v lete a v závere roka Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora dva monitoringy škôd vzniknutých na poľnohospodárskej výrobe. SPPK mapovala straty na úrode v dôsledku sucha, ľadovca, hrabošov a poľovnej zveri. Opätovne sa tak potvrdilo, že klimatické zmeny mali aj v roku 2019 vplyv na úrody poľnohospodárskych plodín, a to aj letných a aj jesenných.

Monitoring poľnohospodárskych plodín za obdobie od 1. septembra do 20. októbra 2019 vyhodnocovalo aj Spoločné výskumné centrum Európskej komisie. Podľa tohto monitoringu mali poľnohospodári v mnohých častiach Európy problémy so zberom plodín a sejbou ozimných plodín pre budúcu sezónu buď preto, že bolo príliš sucho alebo príliš vlhko. Zároveň, rovnako ako na Slovensku, bude potrebné väčšie množstvo zrážok, aby sa udržal primeraný vývoj porastov.

Informácie z regiónov

Podľa monitoringu Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory ukončili v Bratislavskom kraji poľnohospodári zber jesenných plodín v polovici decembra. Kukurica na zrno im poskytla priemernú úrodu 6,46 t/ha, slnečnica 2,50 t/ha, zemiaky 39,90 t/ha. Zber cukrovej repy bol v tomto regióne koncom minulého roka ukončený na 90% výmery s priemernou úrodou 64,78 t/ha.

V Trnavskom regióne (okresy Hlohovec, Piešťany, Trnava) skončili so zberom jesenných plodín k záveru 50. týždňa. Kukurica na zrno poskytla tamojším pestovateľom priemernú úrodu 8,40 t/ha, slnečnica 2,50 t/ha, cukrová repa 65,00 t/ha a zemiaky 40,00 t/ha. Úroda sa pri cukrovej repe mierne zvýšila, no i napriek tomu je jej menej, ako sa očakávalo.

Jesenné zberové práce sa začali v okrese Nové Zámky v 39. kalendárnom týždni zberom slnečnice a ukončili v 49. týždni vyorávkou cukrovej repy. Najväčší - 30 % medziročný pokles pri priemernej úrode, je pri kukurici na zrno, keď vlani bol pri tejto plodine priemer 7,61 t/ha. Slnečnica bola pozberaná s priemerom 2,76 t/ha, čo predstavuje pokles oproti roku 2018 o 12%.

V Nitrianskom regióne boli k záveru 49. týždňa jesenné práce prakticky ukončené s nasledovnou bilanciou: kukurica na zrno je pozberaná na 99 % výmery s priemernou úrodou 8,32 t/ha, slnečnica na 100 % výmery (priemerná úroda 3,20 t/ha), cukrová repa na 86 % výmery (priemerná úroda 58,70 t/ha), zemiaky na 100 % výmery (priemerná úroda 18,00 t/ha).

V regióne Senica (okresy Senica, Skalica) sa skončili k záveru 50. týždňa jesenné zberové práce s nasledovnou bilanciou: kukurica na zrno poskytla priemernú úrodu 8,74 t/ha, slnečnica 2,16 t/ha, cukrová repa 62,27 t/ha, zemiaky 25,00 t/ha.

Príkladom, kde premnožená poľovná zver poškodila pestovanú úrodu, je okres Prievidza. Tamojší poľnohospodári kukuricu nezberali, pretože ju zožrala lesná zver. Dažde na prelome októbra

a novembra spomalili jesennú orbu a zber cukrovej repy v celom okrese.

Severne ležiace oblasti Slovenska ukončili zber jesenných plodín okolo 42. až 44. kalendárneho týždňa. Napríklad v oblasti Oravy (okresy Dolný Kubín, Námestovo, Tvrdošín) priniesla kukurica na zrno priemernú úrodu 5,20 t/ha. Na Liptove sa urodilo približne 20 ton zemiakov z hektára, v regióne Poprad dosiahli pri tejto plodine priemernú úrodu 22 t/ha a v oblasti Dolného Spiša (okresy Gelnica, Levoča, Spišská Nová Ves) pozbierali v priemere 15,00 t/ha zemiakov.

Úrody jesenných plodín

Zber kukurice na zrno pokračoval v rozmedzí 41. - 44. týždňa minulého roka veľmi rýchlo (každý týždeň bol nárast pozberaného podielu výmery minimálne 14 %). K výraznému spomaleniu došlo od 45. týždňa, dôvodom bolo daždivé počasie. V niektorých regiónoch jej zber ešte nebol ukončený ani k záveru 50. týždňa. V niektorých oblastiach jej zber ani dokončený nebude, pretože časť výmery kukurice poškodila zver, resp. bola pozberaná na zeleno.

Zber slnečnice bol ukončený v 44. kalendárnom týždni.

Tempo zberu cukrovej repy je prispôsobené stanovenému harmonogramu dodávok do cukrovarov.

Zberová tabuľka, údaje k 19.12.2019

Plodina	Plocha			Produkcia	
	Plocha osiata k 20. 05. 2019 (ha)	Plocha pozberaná od začiatku zberových prác (ha)	Plocha pozberaná / osiata (%)	Produkcia celkom od začiatku zberu (t)	Produkcia úroda (t/ha)
Kukurica na zrno	151 195	146 676	97	1 129 074	7,70
Slnečnica	35 654	35 627	100	98 680	2,77

Cukrová repa	20 113	18 424	92	1 098 045	59,60
Zemiaky	6 252	6 252	100	160 734	25,71

Priemerná úroda všetkých jesenných plodín v rámci monitoringu SPPK/RPPK bola v roku 2019 nižšia oproti roku 2018 (pri kukurici na zrno o 16 %, pri slnečnici o 9 %, pri cukrovej repe o 2 % a pri zemiakoch o 7 %) a vyššia v porovnaní s rokom 2017. Dôvodom nízkych úrod v roku 2017 bolo extrémne sucho, ktoré spôsobilo veľký výpadok produkcie.

V roku 2019 bol k záveru 50. týždňa mierne (o 1 %) väčší podiel pozberanej výmery pri kukurici a slnečnici, pri cukrovej repe bolo v roku 2019 pozberaných o 15 % výmery viac oproti roku 2018.

Pre ilustrovanie úrod pre deviatimi, resp. desiatimi rokmi uvádzame priemerné úrody jesenných plodín v roku 2009 a 2010:

Kukurica na zrno dosiahla v roku 2009 priemernú úrodu 6,85 t/ha, v roku 2010 5,24 t/ha.
 Slnečnica dosiahla v roku 2009 priemernú úrodu 2,26 t/ha, v roku 2010 1,89 t/ha.
 Cukrová repa dosiahla v roku 2009 priemernú úrodu 56,34 t/ha, v roku 2010 51,57 t/ha.
 Zemiaky dosiahli v roku 2009 priemernú úrodu 18,60 t/ha, v roku 2010 14,29 t/ha.

Výmery pestovateľských plôch

Výmera pestovateľských plôch cukrovej repy sa za celú Slovenskú republiku podľa údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky pohybovala v rokoch 2013 – 2017 v rozmedzí od 20 316 hektárov v roku 2013 po 22 215 hektárov v roku 2017. Pestovateľská výmera 22 000 – 22 500 hektárov je v posledných troch rokoch relatívne stabilná.

Výmera pestovateľských plôch zemiakov klesá dlhodobo (od roku 1970, kedy bola výmera približne 108 000 hektárov), aj krátkodobo (v roku 2013 bola výmera 9 069 hektárov, v roku 2017 to bolo už

len 7 473 hektárov.

Výmera kukurice na zrno bola v roku 1970 na úrovni približne 113 000 hektárov, v priebehu rokov sa postupne zvyšovala. V rokoch 2013 - 2017 klesala z výmery 231 479 hektárov v roku 2013 na výmeru 193 393 hektárov v roku 2017.

Výmera slnečnice bola v roku 1970 na úrovni približne 1 800 hektárov, v priebehu rokov stúpala. Na najväčšej výmere sa pestovala okolo roku 2005 a to na úrovni približne 91 150 hektárov. V roku 2013 bola na úrovni 83 828 hektárov, v roku 2017 to bolo 87 556 hektárov. Najmenšia výmera bola v roku 2015 (75 754 hektárov).